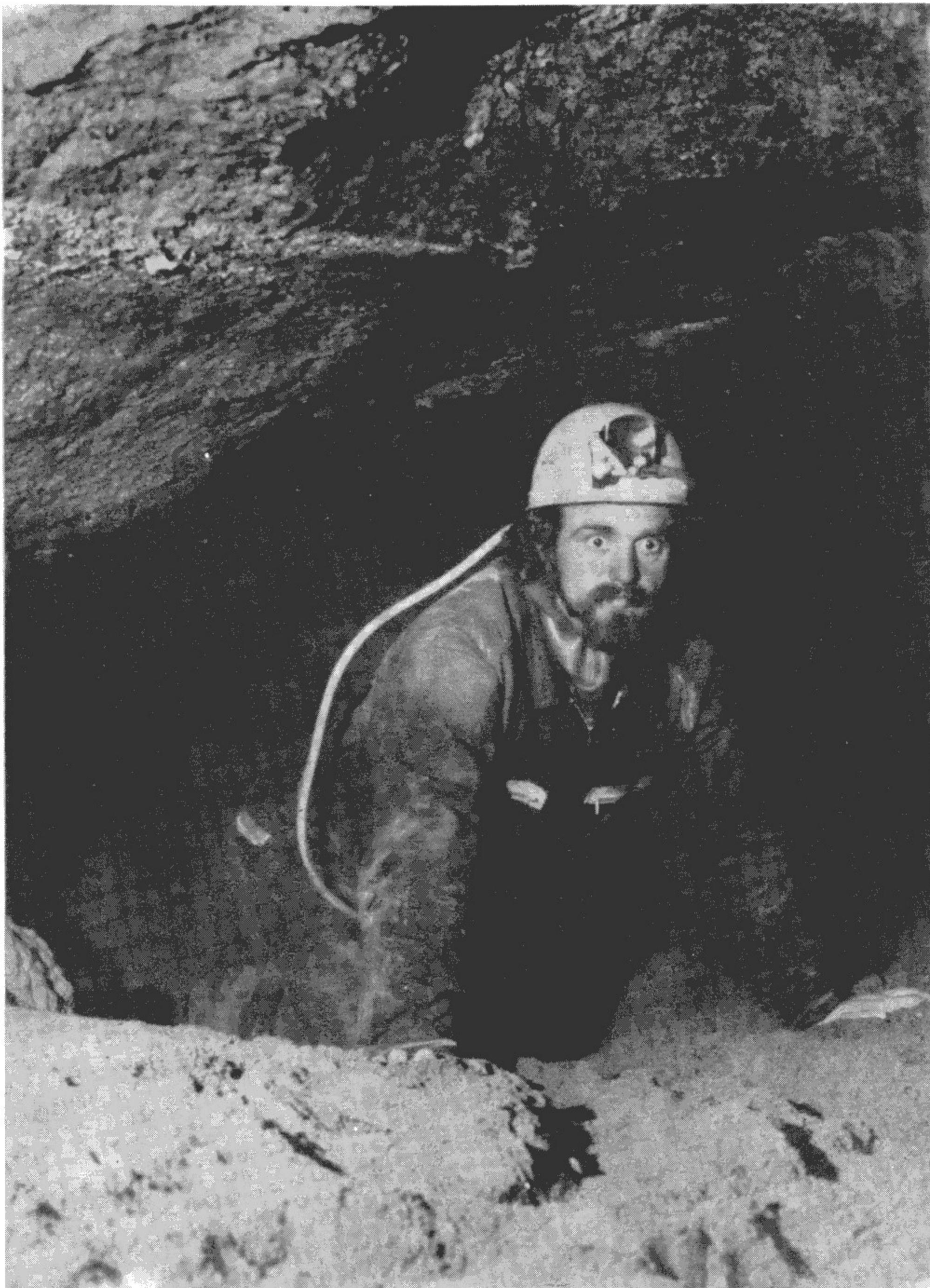

Atlageny

EXKURZE DO KRYTU PREZIDENTA REPUBLIKY

PODZEMNÍ PRAHOU 20. STOLETÍ
PRVÁ ČÁST SERIÁLU O PODZEMNÍCH SLŮJÍCH TOTALITNÍHO REŽIMU

Při toulkách podzemní Prahou jsme doposud navštěvovali objekty historické. Ať již to byly štoly jako pozůstatky dolování, či místa pro jímání vody Nebo chodby určené k diskrétnímu odchodu, případně k pohybu v opevněném objektu.

Pokračujeme odbočující a dosti se svažující chodbou, kterou podcházíme Brusnicí a směřujeme do hlubin...

Nejrůznější krypty a katakomby, sloužící za místa posledního odpočinku i jako možné úkryty majetku nebo osob. Také řada zajímavých sklepů pod historickou zástavbou, starých kanálů a nejrůznějších dutin pod zemí matičky Prahy lákala naši pozornost.

S velkým počtem podzemních prostor byla spojena vždy nějaká pověst, historická událost, nebo na první pohled nenápadná informace, vedoucí později k objevu.

Proto při vyhledávání historických podzemních prostor mimo studia starých pramenů, venujeme pozornost i tomu co si lid vypráví.

A zde bylo již velmi blízko k novodobým zkazkám. O rozsáhlém podzemí Pražského hradu. O tom, že zde nalézající vládní kryt představuje podzemní bludiště spojující Hrad, předsednictvo vlády, podzemí Stalinova pomníku, budovu ÚV KSC a další. A to prý se táhnou chodby pod zemí až na okraj Prahy. Vždyť i to metro je větší než jak ho zná veřejnost.

Ke zvýšení zájmu o podzemí Prahy, především to z období od poslední války, přispěl značnou měrou článek v týdeníku Fórum z poloviny února 1990. Projevilo se to tím, že mnozí občané za každým poklopem, mříží či podivnou dírou v zemi hledali tajné doupě StB. Lámalý se mříže, stříhaly zámky. Ale obdoba podzemí, jaké bylo pod Bukureští, v Praze nalezena nebyla.

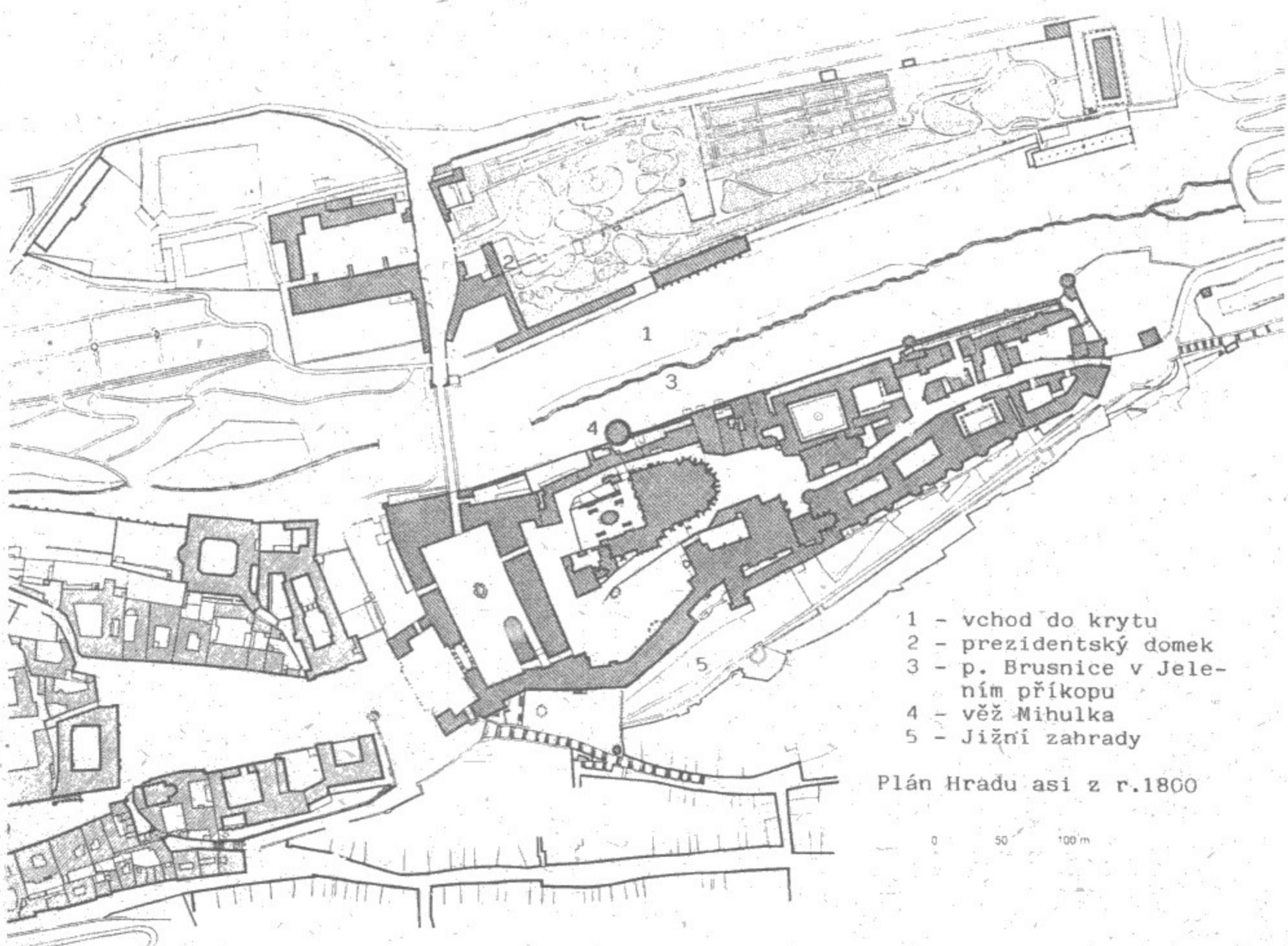
V březnu televizní diváci spatřili reportáž z prohlídky tzv. prezidentského krytu pod Hradem. V tisku se objevovalo několik informací o zařízeních metra a jeho využití mimo dopravních služeb.

A tak nám, živlům milujícím podzemí, to nedalo a vypravili jsme se po stopách toho novodobého podzemí Prahy, které vzniklo v době totality.

PREZIDENTSKÝ KRYT POD HRADEM

V úterý 17. července 1990, několik minut po osmé hodině, obtěžkán vším potřebným, a v doprovodu Ing. P. Vencla z Kanceláře prezidenta republiky, rozhodl jsem se vstoupit až na dno totalitní podzemní Prahy. Procházíme brankou z Prašného mostu do Královské zahrady. Po několika krocích odbočujeme ke strmě klesající stezce ve svahu Jeleního příkopu. Po několika minutách stojíme na drobné asfaltce dole v Jeleném příkopu, vedle koryta potoku Brusnice. Vyasfaltovaná cesta vede podél volného toku Brusnice dolů k bráně v zářecké Chotkovy silnice.

Pohled vzhůru k Hradu je vskutku impozantní a pro mne zcela novým pohledem na

Plán Hradu asi z r. 1800

strmý sráz s Mihulkou. Celý prostor Jeleního příkopu je pustý a lze zde spatřit pouze schátralé stavební domky z padesátých let. Pozůstatek po tajemné důlní a stavební činnosti v areálu Pražského hradu. Po stavbě podzemního krytu pro prezidenta.

U dveří do podzemí nás očekává jeden ze dvou údržbářů, kteří nyní pečují o onu tajemnou stavbu. Do podzemí tak vstupuji v doprovodu tří pracovníků Kanceláře prezidenta republiky. Mohu si cokoliv vyfotografovat a na cokoliv se zeptat. Tento bývalý prezidentský kryt je pravda odtajněn, ale i nadále zůstává krytem CO pro pracovníky Hradu. Není již tím přísně utajovaným místem Pražského hradu, ale je v mnohem ještě stále v přílišném dotyku s prostředím státní diskrétnosti.

Když se za námi zavírají obyčejné plechové dveře, nalézáme se na začátku prostorné, pěkně klenuté vstupní chodby. Je tu příjemný chládek, Teplota asi 12 stupňů, vlhkost téměř stoprocentní. Klima jako v jeskyni.

Tomu, že zde není žádné korzo, nasvědčuje kniha návštěv, do které se zapisujeme. Její skromě popsané listy jsou pod rukou zjevně zavlhlé.

Tato vstupní chodba nás asi v dvaceti metrech přivádí k prvé odbočce vlevo. Před námi zůstává krátký úsek vstupní chodby, který je oddělen drátěným pletivem. V takto vymezeném prostoru jsou uloženy kamenné fragmenty a zlomky dekoračních výzdob starého zdiva. Je to depozitář památkového odboru. Snad více mne zajímá, že

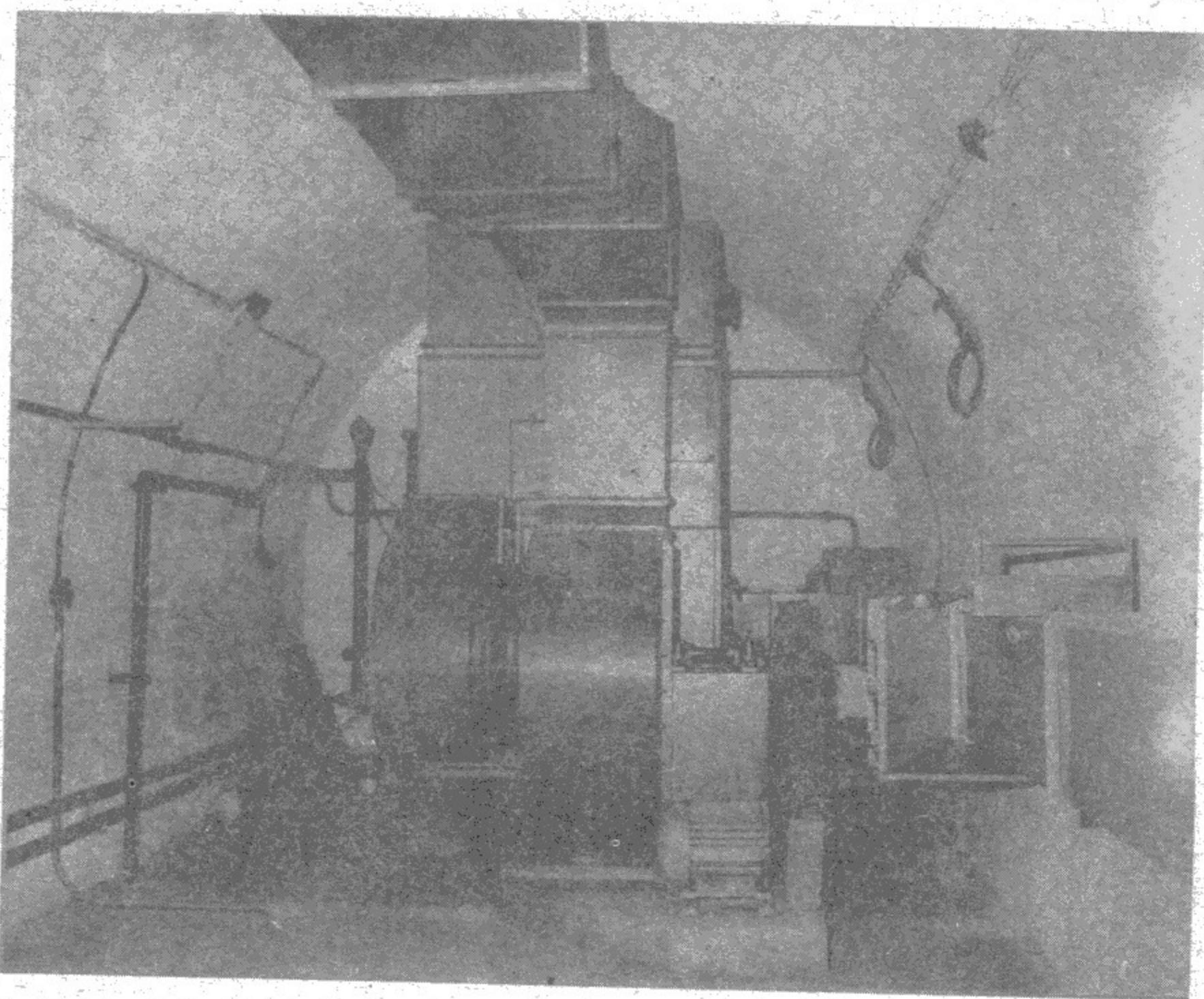
právě zde měl být vybudován výtah napovrch do prezidentského domku v Královské zahradě. Bylo by to spojení krytu s prezidentovým obydlím.

Dále v prohlídce pokračujeme odbočující a dosti se svažující chodbou, která se stáčí trochu zpět a mizí v dálce před námi. Po několika metrech procházíme pod korytem Brusnice. Jen pár metrů nad námi teče potok a v chodbě není ani kapka vody. Žádné průsaky. To nakonec je vidět v celém objektu. Není to jako v pražském metru, kde kape každých pár kroků. Když jsme asi v polovině této nejdelší chodby, míjíme rolnu vychylující ocelové lano vrátku, kterým si zde pomáhají při dopravě těžkých předmětů. Stěny jsou vyzděny tvrdými kanalizačními cihlami a vyspárovány. Za tím je zřejmě kvalitní betonová injektáž.

Z ukloněné chodby asi 2,4 m vysoké a 1,8 m široké vcházíme do rozumnější prostory. Klenba vyzděná z betonových bloků se zde zdvíhá až ke 4 metrům. Stěny jsou z litého betonu.

Dostáváme se do blízkosti Rudolfovy studny. Tato původně z povrchu hradního nádvoří za císaře Rudolfa II. vyhloubená studna, je zachována v původním stavu ve své spodní dvacetimetrové části. Voda z ní musí být průběžně odčerpávána na povrch. Hladina je zrovna asi 8 metrů pod úrovní štoly a dalších 8 až 10 m je ještě na dno studny.

Postupujeme dále do sálu, který měl sloužit štábmu. V této podzemní zasedací místnosti je několik řad stolků, jaké známe ze škol. Ze stropu visí svazky spojových kabliků nad stolky. Stačí

Se zájmem si prohlížím místní klimatizační centrálu s dvěma ventilátory středního výkonu

tu připojit telefony. Celá místnost působí velmi pustě. Jedinou výzdobou je na levé stěně obraz představující řez atomovou pumou. Obraz mne upoutal, i ta skutečnost, že je to první místnost, kde nejsou jenom holé stěny. Dostávám odpověď, že zde probíhala školení CO zaměstnanců Hradu.

Od této místnosti se vracíme do prostorné chodby, ze které v pravém rohu vzhůru do stropu stoupají uzounké točité schody. Schody vedou do prezidentova apartmá. Vystupuji po nich vzhůru do malé chodby. Přímo před schodištěm po pravé straně jsou dvoukřídlé dveře. O kousek dále následují další již jednokřídlé dveře. Proti nim na levé straně je WC a další miniaturní místnost je koupelna. Koupelna i WC jsou prázdné. Tam, kde by měla být miska, je jenom hrdlo kanalizační stoupačky, ucpané velkou korkovou zátkou. V koupelně není ani umyvadlo, ani sprcha. Ba ani vodovodní kohoutek. Pouze vyústění kanalizace se špuntem. Stěny mají pouze tvrdou omítku, kdysi vybílenou. Žádné obkladačky.

Vracíme se před dvoukřídlé dveře. Beru za kliku a vstupuji do prezidentovy pracovny. Je to místnost asi 3 až 3,5 m široká a asi 4 až 4,5 m dlouhá. Strop směrem ke stěně protilehlé vchodu v oblouku klesá cca do 2 m. V levé stěně jsou spojovací dveře do další místnosti. Ta je menší. Asi 3 m x 3 až 3,5 m. Strop zde také klesá. Zde měla být ložnice. Z místnosti se dá projít dveřmi ven do chodby k WC.

Obě místnosti jsou zcela prázdné. Není sem zaveden ani telefon. Není zde vidět ani elektrická zásuvka. Stěny kdysi vybílené. Dnes jsou špinavě šedé.

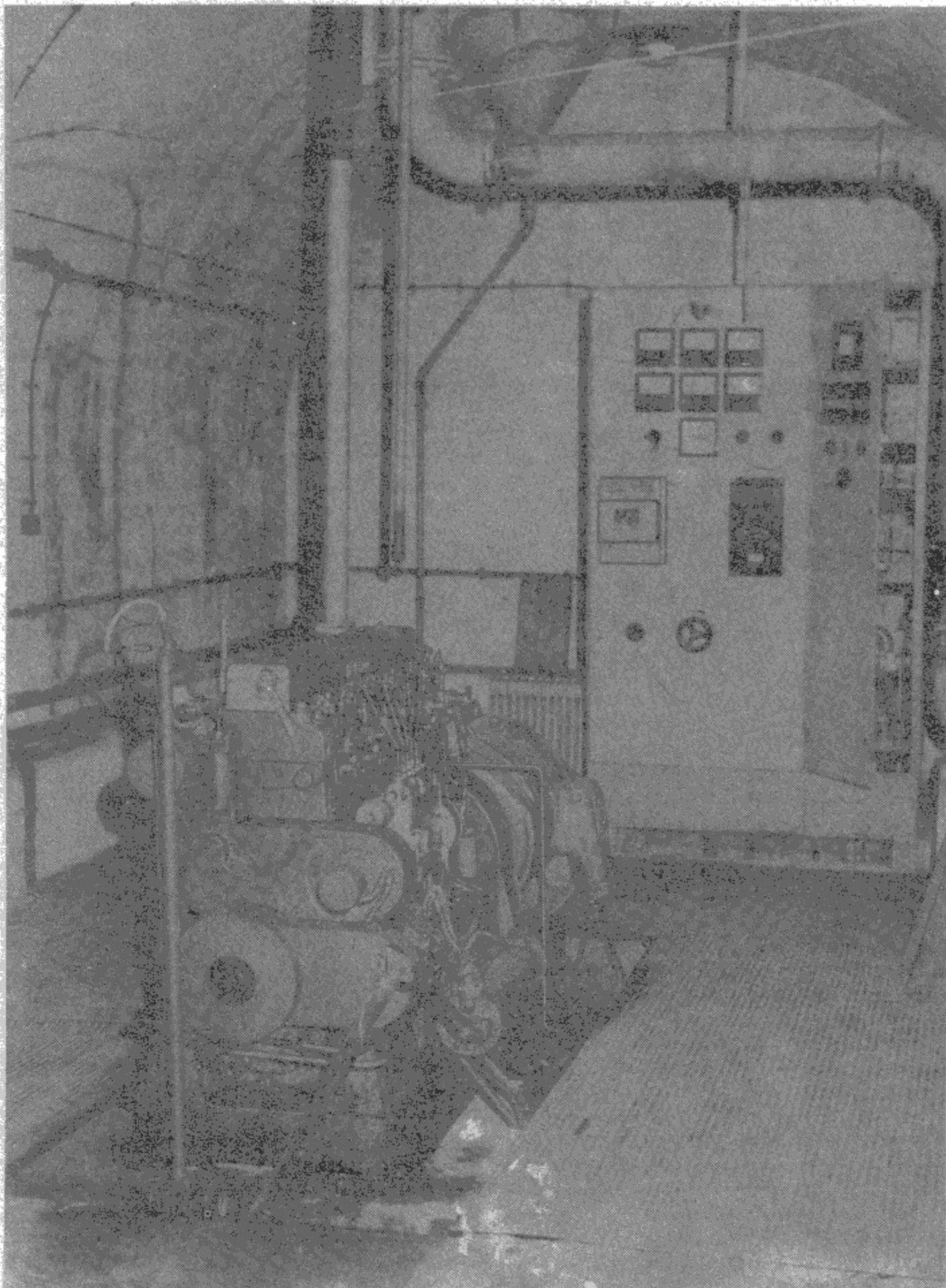
Zajímám se o technické zázemí objektu. K místnímu komfortu patří, že ve všech prostorách lze spatřit radiátory ústředního vytápění. To však není funkční. Zajímá mne klimatizace, zásobování elektrickou energií, kanalizace. V celém objektu nalézám funkční dva WC a dvě umyvadla. To je zde pro místní údržbu a pro případné zabezpečení místnosti štábu.

Při cestě k technickým zařízením přicházíme ke schodišti do dalšího podlaží. Jsme v blízkosti výtahové šachty do reprezentačních prostor jižního křídla. Zde bylo možné přímo z reprezentačních prostor, kromě druhého patra, nastoupit do výtahu a sjet dolů. Výtah zde byl funkční pouze po krátkou dobu. Ještě za prezidentování Gottwalda byla šachta přebetonována. To proto, aby se do podzemí nemohli dostat ti lidé, kteří sem nepatří.

Komunikace prostorami objektu je až na několik výjimek snadná. To proto, že převážná většina klimatizace, vodovodní potrubí, kanalizace i potrubí vytápění, kabely a další jsou ukryti v kolektorech v podlaze.

Se zájmem si prohlížím místní klimatizační centrálu. Zabírá jednu místnost s dvěma ventilátory. V sousedství v podobné místnosti stojí osamocen škodovácký elektroagregát na výrobou proudu 220/380 V o výkonu 60 kW. Je to zdroj pro náhradní zásobování objektu elektřinou.

Postupně jsou tu vyměňovány elektrické rozvody. Lze tu ještě spatřit kabely s textilní omoťovanou izolací, kdy kabel působí dojem, že jej dodal ještě pan Křížík.

Energozentrum pro náhradní zásobování objektu elektřinou

V nejnižším místě objektu je kanalizační čerpací stanice. Když otevřete dveře, stojíte náhle před nádrží asi 1,4 m vysokou, ve které se hromadí odpad z kanalizace. Z nádrže zvolna přetéká přes několik stupňů odpadní voda již částečně přečištěná a je odčerpávána z objektu. Čerpací stanice je nad třetí studnou, která musí být průběžně čerpána na povrch.

Z těchto míst se vracíme zpět na povrch. Moji spokojenost poněkud káli fakt, že doba ještě nepokročila natolik, že by k témuž rádkům bylo možné připojit i rámcovou skici objektu. Snad později.

Závěrem ještě několik informací.

O stavbě prezidentského krytu bylo rozhodnuto vojenskou komisi ÚV KSČ v roce 1951, kdy také byla stavba zahájena. Kryt a tajné chodby se budovaly 6 let. Bylo to v roce 1957, kdy částečně z ekonomických a částečně z důvodů, že byl kryt budován v ohnisku možného napadení nepřitelem, rozhodl prezident Antonín Zápotocký výstavbu ukončit. Realizace svého rozhodnutí se již nedožil, neboť výstavba byla ukončena k 31.12.1957.

Vynaložené prostředky představovaly 2 - 5 miliard korun. Objekt byl ukončen jako velmi dobré stavební dílo. Snad jedno z nejlepších svého druhu u nás. Ale pro využití ke svému původnímu účelu je bez vynaložení dalších prostředků na tlakovou a plynотěsnou ochranu zcela nepoužitelný.

Do nedávné doby po celém období totality byl v držení V. správy ministerstva vnitra. Ta jej převedla Kanceláři prezidenta republiky za částku 45 milionů korun. Nyní se hledá pro tento objekt nové využití. Pravděpodobně zde budou depozitáře archeologických a stavebních sbírek, kterým klimatické podmínky neuškodí.

Vladimír Vojíř

foto: autor článku

STALAGMIT

Časopis pro speleology, horolezce a přátele přírody

Adresa redakce:

Slezská 48
120 00 Praha 2
telefon 255296

Séfredaktor:

Vladimír Vojíř

Vydavatel:

ZO ČSS 1-06
Speleologický klub
Praha
Slezská 48
120 00 Praha 2

Tisk:

Tiskařské závody
Praha
závod 3
provoz 33

Počet výtisků:

4.000

ISSN 0862-4550
Index č. 47 396

Podávání novinových
zásilek povoleno Ředitelstvím post Praha
č.j.1008/90-P/1 z 3.5.
1990

EXPEDICE NEW ZEALAND 1990

Speleologickou expedici do jeskyní Nového Zélandu pořádala ZO ČSS 5-02 Alberice, ve dnech 10.2.90 - 22.5.90. Akce se zúčastnilo celkem 9 členů (7 z pořádající organizace a 2 ze ZO ČSS 1-06 Speleologický klub Praha).

■ Co bylo cílem expedice? To byla naše první otázka pro Dr. Davida Havlíčka, CSc., účastníka expedice.

Po složité korespondenci se speleology z Nového Zélandu jsme dostali k průzkumu vymezeno území v okolí Mount Owen. Je to oblast alpského vysokohorského krasu. Mt. Owen je asi 1.860 m vysoká a my jsme byli asi tak na hranici lesa, která je tam kolem 1.200 m. Dostali jsme oblast asi 6 plošných kilometrů, kterou jsme samozřejmě nestačili ani přesně prozkoumat.

Tak, že naším cílem bylo provést průzkum vymezené oblasti. Vyhledávat nové jeskyně a prozkoumat je.

■ Kolik času jste měli na pobyt v uvedené oblasti a jaké byli výsledky průzkumu?

Z tří měsíců pobytu na Novém Zélandě jsme na jednom místě, tj. v okolí hory Mt. Owen, prožili necelých 7 týdnů. Za tu dobu jsme prozkoumali část vymezeného prostoru a objevili dvě velké jeskyně a potom asi 4 nebo 5 propasti typu jako je známe z Dolného vrchu ve Slovenském krasu. Prostě propasti do padesáti metrů, bez pokračování, ale třebas s dómem na konci a s výzdobou. Opravdu v jedné jsem měl dojem, že jsem ve Slovenském krasu. To byly takový ty klasický planinový propasti.

A ty dvě jeskyně? Ty byly samozřejmě veliký a zajímavý. Celkem se objevilo asi 5 km jeskyní. Z toho nejhlubší, 400 metrů, byla jeskyně Bohemia, jak jsme ji nazvali. To ale nebyla propast. Tam se dalo dojít. V celé délce bylo potřeba použít dvakrát lano asi na 4 metry.

Lezlo se zde skrze meandry, ale i volná chůze. Bylo to velmi snadno dosažitelný.

■ Víme, že větší jeskyni jste nazvali Bohemia. Jaký název dostala ta menší a dříve objevená? Můžeš ji čtenářům blíže popsat?

První nalezená jeskyně byla nazvana ACHERNAR, což je podle hvězdy na jižní obloze, která nám svítila nad tábořem. Název vznikl z ankety. Každý něco navrhla a potom se o tom hlasovalo.

Jeskyně Achernar je dlouhá asi 1.500 metrů. Hloubka je kolem 250 m. Horní část je labyrint starých chodeb. Různě popadaných, pospojovaných. Potom nakonec se dostaneš do vlastního meandru, který už zase začíná být aktivně protékaný. Ten meandr je poměrně široký. Jde se jím dobře. A hlavně jdeš pořád. Pořád tím meandrem. Někde má horní tu fosilní část, která je docela pěkně vyzdobena. Vůbec v celém tom meandru je hezká výzdoba. Helikitová. Je tam prostě spousta brček a spousta různých excentrik. Ty jsou velice hezký. A je to charakteristický pro tuto oblast. Ty excentrika jsou všude. Je tam spousta aragonitu. Stejně jako v těch jiných jeskyních.

■ Zmiňuješ se o jiných jeskyních. Trochu odbocíme otázkou. V jakých jiných jeskyních

této oblasti jste byli?

Ty ostatní známe pouze z literatury. Na návštěvu jiných jsme prostě neměli čas. Raději člověk objevuje něco nového, než chodí po starém. To je pochopitelné.

■ Vratme se však do jeskyně Achernar. Skončili jsme v meandru za vstupním labyrintem chodeb.

Ano. V závěru ten meandr začíná klesat strměji a strměji. Jsou tam takové stupínky, studny. A je čím dál, tím užší. A v tom závěru jsme naštěstí měli ohromnou kliku, že bylo málo vody. Byl strašně nízký vodní stav. Ze se to dalo projít. Musíš jako úplně lízt ve dně toho meandru, kde je ta voda. Plazit se vodou a je to už skoro na hranici průleznosti. No, ale prolezli to všichni. Takový Kracík, to je dost macek a prolezl to taky. Vlastně zas tak strašný to nebylo. Ale nepříjemný na tahání materiálu.

■ A tam byl konec?

Ne. Tenhle meandr najednou ústí do nějakého domu. Úplně ve stropě. Úplně uprostřed stropu. A odtamtud slaníš asi 12 m. Je tam prostorný dóm. Hezký vyzdobený bílou výzdobou. Převážně aragonitem, ale je tam i klasická výzdoba. Ten dóm je vyvinut na jakémisi styku vápenců s fyllity.

■ Ten dóm byl pro vás vlastně konečným mísťem v jeskyni. Můžeš nám jej popsat podrobněji, zejména nejzašší místo, kterého jste dosáhli?

Dóm je asi 200 m dlouhý a široký tak 50 m. Je to taková nudle. Ale v plánu je to hezky vidět. Máš takové střívko toho meandru a na konci je obrovská bambule domu.

A pak to vlastně pokračuje ještě dál takovým kanálem v té nejspodnější části, kam by se i dalo lézt. Teče tam voda a je to tak cíl metru vysoký. Prostě už nebyl čas na tutodíru. Bylo to dost nepříjemný pokračování. Teče tam už hodně vody. A bylo by to o hubu. Bez spojení s povrchem. A tak jsme to v tomhle velikém domu zapíchli.

■ Jeskyně Achernar byla v té zájmové oblasti přidělené expedici. Ta druhá však ne, i když blízko. Jak jste k ní vlastně přišli?

Tu druhou jsme objevili naprosto náhodou. Jeden den jsme byli pěšky na výletě. Podívat se na Mt. Owen. Tu horu, podle které se oblast jmenuje. A když se kluci vraceli, tak najednou objevili díru. Objevit tady díru. To nemusíš nic kopat. Prostě jdeš a najednou je díra. Většinou v té díře nikdo nebyl. Díry, kde někdo byl, tak už je mají označený.

■ Speleologové z Nového Zélandu zde jeskyně nehledají? Jak to vlastně je?

Kde jsme se pohybovali, to vše bylo v oblasti lesa. Těsně pod hranicí lesa a tam oni díry nehledají. Vždycky hledali díry na těch rozpraskaných škrapó-

vých planinách nahoře, kde lezli do nějakých šachet. Tady v těch nižších polohách, tam to vlastně pořádně nikdo neprohledal. A oni tam mají vedle tu známou BULMER CAVERNS, která už má asi 35 km délku a je snad 750 m hluboká. Při každém vstupu do ní - to už je tak velký systém, že při každém vstupu zde objevují další a další části.

■ Jak daleko bylo zkoumané území od té jeskyně Bulmer, jedné z největších jeskyní Nového Zélandu?

To je kousíček od našeho táborařství. Ke vchodu se dá dojít tak za 15 minut.

■ Když je to tak blízko, není zde naděje na propojení tohoto systému s některou z vami objevených jeskyní?

Ne. To těžko. Mezitím je poměrně hluboké údolí, dokonce s jezerem. Vchod do Bulmer i vchod do druhé jeskyně, o které budu mluvit, leží ve stejném úrovni. Spojení lze těžko předpokládat. Leží mezi nima to údolí a navíc ona směruje úplně jinam. Nevede to k sobě.

■ A jak je možné, že místní speleologové tak blízkému okolí nevěnovali taklik pozornosti, že by obě jeskyně odkryli před vámi?

Oni, když přijedou, tak jdou do jeskyně Bulmer, kde mají rozpracováno pořád spoustu oboček. A navíc jich není mnoho. Vždyť na celém Novém Zélandu, na obou ostrovech, je registrováno asi 300 jeskyňářů. A když to vezmeme třeba podle nás, tak kolik zbývá těch aktivních. V jeskyni Bulmer mají své jisté a nemusí nic na povrchu hledat. Jenom odkrývají a dokumentují nové a nové části jeskyně.

■ Vraťme se k té druhé objevené jeskyni...

Kluci šli z výletu a objevili díru. Obrovskou díru. Já nevím. Pět metrů širokou a dva metry vysokou. Pod takovým skalním útesem. Hned tam nakoukli a před nima dóm "jako kráva".

■ Jak jsi říkal, jeskyně ležela mimo území; kde jste měli souhlas pro průzkum. Jak jste to řešili?

Tak nejdřív jsme jednali se speleology Nového Zélandu. Oni tam také během těch sedmi týdnů za námi několikrát přijeli. A tak na ně. Jako co stou dírou? Že je mimo vymezenou oblast, ale ne moc daleko. A jestli smíme do ní? Oni nám řekli, že tedy jako smíme, když jsme si ji našli. Ať si do ní vlezem. Tak jsme do ní vlezli.

■ A jak to vypadalo v jeskyni, kterou jste nazvali jeskyně BOHEMIA?

Horní část jeskyně je taková horizontální chodba, soustava poměrně velkých domů a je to dlouhé asi 250 m. Dejme tomu. Tam kluci našli, ne v zadní části, ale někde uprostřed, podle průvanu, pokračování. Bylo tam potřeba trošičku hrábnout. Ale jenom tak rukama. Odvalit nějaký ten šutr, aby se tam prolezlo po průvanu.

No, dostali se do takové spletitější části, která je zase přivedla do meandru. Z toho meandru byla šachtice asi sedm metrů do nějaké tmy. A ten meandr pokračoval dál, ale opačně. Nahoru. Ten meandr byl do kopce. To byla vlastně taková přítoková větev asi 200 metrů dlouhá.

Tam u té šachtice v meandru to šlo dolů. Tak se dostali do úplně prostorné horizontální říční chodby, kudy evidentně kdysi tekla voda. Tam byly valou-

ny, obrovský sedimenty a všechno. Chodba byla zase asi 250 m dlouhá, úplně rovná. Zajímavý byl ten její závěr. Tam bylo nějaký šílený koleno, do kterého se chodba stáčela pod úhlem asi 30 stupňů. Ty sedimenty byly úplně vyžraný a dalo se tam ještě kousek po nich slézt dolů do toho sedimentového sifonu. Dál to potom už bylo neprůlezny. V té chodbě asi tak v prostředku, mezi takovýma šutrami, kluci prolezli do dalšího meandru. Nejdřív teda starého fosilního, který padal strašně dolů. Bylo to takový rozchrastaný. A ten je přivedl po určité době na aktivní říční tok v opravdu velkém meandru. Metr širokém a osm metrů vysokém. Takový kaňon, kde teklo poměrně už dost vody. A tím meandrem se valila ještě pěkný kus. Celkem úsek od té staré chodby až k místům kde začínají ty obrovské domy, to bylo asi tak 750 metrů těmi meandry, než se to vymapovalo. Tenhle meandr končil tím, že voda padala vodopádem do nějaké díry. Do nějakého prostoru. Ale dalo se to oblézt po skále, že jsi tam potřeboval jedno deseti, ani ne, pětimetrové lano. V tom meandru byl jeden stupeň asi pětimetrový. Lano se potřebovalo asi na třech místech jeskyně. Jinak nebylo vůbec potřeba.

No a dál tě to pustilo do prostoru, kde bylo jezírko. Byl to dóm asi 50 metrů široký a kulatý. Z něj jsi přelezl přes takovou bariéru velkých balvanů kousek nahoru a najednou tě to vyplývalo do neskutečný ratejny, kde jsi byl vlastně na prahu soustavy obrovských domů.

■ Dalo se rozlišit, zda se jedná o dóm jediný, nebo soustavu více domů? Jak byly vysoké? Šířka domů? Prostě, popiš nám tyto prostory?

Těžko říci, zda to je jeden dóm, nebo více domů, protože pokud to bylo nějak rozdelený, tak jenom bariérou z obrovských bloků. Tyhle domy, není to moc vysoký. Je to tak deset, maximálně dvacet metrů odhadem. Tu výšku těžko odhaduješ. Ale ten strop, když svítíš, více méně vnímáš pořád. Stěny nevnímáš, protože ty jsou od tebe třeba padesát metrů. Ale zajímavý je, že tyhle všechny domy - nebo jeden dóm, jsou vlastně obrovská šíkmo ukloněná chodba ve sklonu 30 stupňů. Šířka je jak kde. Od 20 do 100 metrů. Až 100 metrů. A celý to je dlouhý skoro 900 metrů. Ty potom jdeš skoro kilometr s kopce po třiceti stupňovém svahu, mezi balvany, někam do háje. Fantastický je, že začátek těchto prostor má kótu asi 130 m pod povrchem - první měřícký bod, kde vlezet prvně do těchto domů. A ten poslední má -400 metrů. Ty jdeš skoro třista výškových metrů. Jdeš pěšky po tomhle svahu.

■ Jak to bylo dál s pokračováním? Věnovali jste pozornost všem obočkám?

Z prava do toho přichází taková větev. Je to chodba asi 20 metrů široká a 10 metrů vysoká. Na tu už nebyl čas. Nebyl už karbid. A také jsme tu byli sedm týdnů. No nedalo se.

A odtud přitéká nějaký přítok. Protivodě chodba tak rozměrná, je to gigantické. A zase sklon pod třiceti stupni nahoru. Tam můžou být další domy. Bohužel nebyl čas.

■ Tím jste v jeskyni skončili?

Ne. My jsme se snažili jít co nejvíce dolů. Tak jsme šli až úplně na konec těchto velkých prostor. Zužuje se to. Veliký prostor se zavírají. Asi po těch 900 metrech. Ze sto na padesát, dvacet, deset metrů a v závěru to jde do meandru. Ale zase je obrovský. Dva metry široký a osm metrů vysoký. Teče tam spousta vody, která někam valí. Není tam průvan. Pravděpodobně už tam brzo budou nějaké sifony. (pokračování na str. 11)

Ve STALAGMITU 1985/1 jsme přinesli pro naše čtenáře redakční článek o expedici členů České speleologické společnosti do nejhlbšího jeskynního systému světa - do GOUFFRE JEAN-BERNARD.

Systém JEAN-BERNARD, ležící na ukloněném plošině masívu FOLLY nad městečkem SAMOENS v SAVOJSKÝCH ALPÁCH asi 30 km od MT. BLANKU, navštívila jako prvná výprava z Československa, skupina jeskyňářů ze Slovenské speleologické společnosti v roce 1978. V té době prošli jako první lidé naráz celý systém při denivelaci 1.298 metrů a délce 5,5 kilometrů. Tím také vytvořili čs. hloubkový rekord.

Při expedici České speleologické společnosti v roce 1984 prošlo 6 z 9ti účastníků celý systém o denivelaci 1.358 metrů.

Dnešním naším cílem není popisovat historii objevování prostoru systému, ani popisovat jednotlivé výpravy sem uskutečněné. Ani psát o tom, kdo a kdy je uskutečnil. To by asi nebylo v našich silách. Chceme se vrátit poněkud do minulosti. Do roku 1963. Do roku prvého objevu jeskyně a k tomu co ji dalo jméno. K tragické události v jeskyni GOULE DE FOUSSOUBIE, jak ji popisuje jeden z prvních členů skupiny VULCAIN z Lyonu, podílník na objevech a později dlouholetý speleozáchranař i náčelník S.I.T.O. SECOURS FRANCAIS (Francouzská speleozáchranná služba) a autor knihy "-1.455 metrů a dál?" - PIERRE RIAS. Řádky, které mi vybrali z jeho knihy, v překladu manželů Konvalinkových, nám odpovídají na otázku:

PROČ JEAN BERNARD?

Oranžová skvrna v temnotě, zip, který se otevírá se skřípáním.

Emil vylézá po čtyřech ze stanu, je třeba nahmatat karbidku, pustit prívod vody a škrtnout. Další skvrna se rozsvětí, tentokrát žlutá. Druhý stan se ozývá. Bernard jízlivě: "Emile, otvíráš si džus?". Bílý plamen se rožehne na přílbě.

Jsme na plošině v galérii zvané Dégongfles, plochém místě pokrytém směsí písku a oblázků. Hned vedle, o metr níž, jsou na břehu seřazeny čtyři nafukovací čluny.

Do Foussoubile sestoupili včera ráno, v neděli 2. června 1963 za účelem seznámení se s lokalitou a dosažením prvého sifonu a rozhodli se využít této příležitosti k získání zkušeností s podzemním bivakem. Od vchodu je to sem necelý kilometr volné cesty a není tam ani trocha vody, která vtéká do jeskyně; vstupní koryto je ostatně zcela suché.

V oranžovém stanu: Jean Dupont, Alain Besace a Emile Cheilletz; ve žlutém stanu velmi aristokratičtí Jacques Delacour a Bernard Raffy. Třetí stan je prázdný, neboť Gérard Protat a Daniel Ariagno, který nechal svou ženu před vchodem, se rozhodli vrátit z jeskyně.

Bernard, který radoval naši speleologickou skupinu VULKÁN, využil příležitosti tohoto sestupu. Potkal jsem ho jednho dne na ulici v Lyonu a přemluvil ho, aby se zúčastnil naší expedice. Bernard, vždycky nadšenec, přijal.

Já jsem v tento den "D" ležel v posteli s horečkou a s lítostí jsem asistoval jejich odchodu. Není život jen náhoda? Jean byl patronem, hybnou silou, společně s ním jsme plánovali další expedice... Samoens byl jen částí našich plánů a tam nahore by nás čekaly velké propasti...

TRAGÉDIE 1963

Bernard je teď na nohou, dívá se na hrot malé záclonky odkud crčí pramínek vody. Včera

spadl do obřího hrnce, který byl pod sníženým stropem chodby a zůstal tedy v tábore; aby si vysušil věci a připravil stravu. Tato záclonka mu sloužila jako zdroj vody potřebné k přípravě jídla. A včera z této záclonky kapala jen kapka po kapce!

Venku musí pršet, bude třeba urychlit výstup.

Tato úvaha zvedne všechny z jejich spacáků a každý se rychle pakuje, aby opustil plošinu co nejdříve.

Otvor Foussoubie, nacházející se v katastru obce Bastide de Virac, představuje odtok z rozsáhlé mísovité deprese a voda, která se tu v době deštů ztrácí v podzemí, se objevuje na povrchu až 7 km daleko ve vývěru Foussoubile v Ardešské soutěsce. Později se dozvím, že Foussoubile znamená "náhlá fontána".

V tuto chvíli je již v Ardešské soutěsce panika, stany a karavany jsou odnášeny, rozpoutal se liják... V díře je rychle spojkána vydavná snídaně, složen tábor a karavana se hne směrem k východu. Voda teď už kape skoro odevšad, a je třeba se vyhýbat čírkům, které crčí na hladinu v jeskyni.

Emil a Jeannot jsou v prvném člunu. Když se dostanou do místa kde se strop snižuje k hladině a kde se obvykle proplová s přikrčením na ložce, zjišťují, že již zbývá jen takových 15 centimetrů.

"Do prdele," říká Besace "voda stále stoupá."

Zbývá jen chvílka času než hladina vody dosáhne stropu.

"Emile, ty znáš dobře díru; jak dlohu to trvá než se dá odsud dostat ven?" ptá se Jeannot.

"Asi půl hodiny."

"Dobrá. Necháme tu materiál, je to škoda, ale později se ho vrátíme hledat. Každý

vezme své rezervní světlo a rychle vypadneme ven..."

Jak řečeno, tak hned uděláno.

Emil jde první a spouští se do vody. V tu chvíli si uvědomí, že pod ním je nějakých deset metrů hloubky a chce se dostat zpátky do člunu, který mu uniká... pak se uklidní... a potápi se. Jacques fotí narychlou momentku Jeannota zaklíněného v rozporu nad ním. Všude je ticho a je slyšet je šplouchání vody pod čluny.

Na druhé straně se Emil vynořuje... nad vodou dvacet centimetrů pěny, řev peřejí, hotová apokalýpsa.

"Hněte s sebou..."

Ve člunech již všichni dřou přílbami o strop a každý si uvědomil, že je třeba jednat rychle: žádná panika, ale už mimořádné napětí.

Široce rozevřené oči, pouzdro mezi zuby, je řada na Jeannotovi, pak jde Bernard, pak Jacques, který s sebou táhne šňůrku, aby si Besace mohl přitáhnout zpátky záchrannou vestu. Všichni se potápejí a tento manévr by pro ně měl být snadný, a přece, když proplová Besace, myslí si, že se nikdy nevynoří na druhé straně. Voda ještě stoupá a tak zvětšuje vzdálenost, kterou je třeba proplavat. Vodní trášť je zalévá, jen tak tak se nohami dotýkají dna; mají se vrátit? Mají pokračovat? Každopádně je nutné dostat se pryč odtud. Pokračují tedy. Kalný proud je příliš prudký na to, aby se dalo plavat a tak postupují přitahujíc se za výčnělky ve stěně; jsou na pravé straně jezera, kde se včera Bernard vykoupal. Je zde ohromný vír a přímo nad ním chodba, kde je proud nevidaně silný. Naštěstí se tento úsek dobré překonává rozporom a tak postupují dál; běda však tomu, kdo by spadl... a mezi prvním a posledním je jen

pětimetrová vzdálenost.

Chodba se nyní uhýbá v úhlu 90 stupňů doléva, je to jen krok a jsou několik metrů ode dna kolmého stupně. Zde Bernard uklozne, podaří se mu zachytit, ale padá mu světlo. Jacques, který leze za ním, jej podepře, zapře se v nebezpečném rozporu a nadzdvihne jej. Metr nad nimi je nádherná díra ve skále...

"Bernarde, strč tam ruku!"

Ale Bernard se zachytává špatně, je úplně zhroucený. Jacques jej tahá. Bernard opět dosahuje rukou díry, musel by se udržet. Ale Bernard se již vzdal, ví... že zemře... Jacques vidí, co se děje a dobře ví, že je třeba rychle jednat.

EXPEDICE NEW ZEALAND 1990 (dokončení ze str. 7)

■ A co průvan v jeskyni ?

V té horní části, než dojdeš do těch velkých prostor, tak tam tě vede spolehlivě průvan. V těch velkých prostorách už ta cirkulace není tak znát.

■ Dole v jeskyni předpokládáš, že jste byli již blízko závěrečným sifonům. Líčíš, že zde bylo hodně vody. Na kolik jste odhadovali průtok podzemního toku a hledali jste na povrchu případný vývěr z jeskyně ?

Průtok v jeskyni jsme odhadovali na takových 10 litrů za sekundu. A to už je poměrně hodně. Proto jsme se snažili na povrchu vývěr nalézt. Ale nebyli

jsme úspěšní.

Pouze jsme odhadovali, že jeden z přítoků v přilehlém údolí FYFE RIVER by mohl být výtokem z jeskyně. Ale bylo již málo času nalézt vlastní vývěr.

■ V jeskyni Bohemia jste objevili největší dóm a zmapovali asi 3 kilometry prostor. Lze říci jaký objem má objevený dom ?

Ano. Dóm má asi 1 milion kubických metrů.

■ Děkuji za rozhovor.

Připravil: Vladimír Vojíř

INFORMACE O EXPEDICI "GOLDEN HORSE 1989"

Z Prahy odletáme s takřka šestihodinovým zpožděním letadlem ČSA IL-62 do New Yorku. Po osmihodinovém, relativně klidném letu, (až na některé potíže způsobené buď tím, že se jednalo o nás první let, nebo "kvalitním" posezením na místech u motorů a záchodů), přistáváme v nočním New Yorku. Absolvujeme celní odbavení s menšími problémy, abychom se záhy s kolegou z NSS (National Speleological Society), který nás očekával ve výstupní hale, ocitli v nočních ulicích. Skládáme věci do přistaveného CHEVROLETU a vyrážíme s novým přitelem - Arthurem - kolem Manhattanu a sochy Svobody přes státy NEW JERSEY, PENNSYLVANIA, MARYLAND, záp. VIRGINIA do TENNESSEE, konkrétně univerzitního města SEWANEE, kde následující týden trávíme na celoamerickém setkání jeskyňářů "CONVENTION 89". Stáváme se nejexotičtějšími účastníky a absolvujeme řadu akcí (přednášky speleotechniky a speleozáchrany, lezeckou olympiádu, foto-salon, soutěž o nejlepší diapozitivy) a řadu dobrých rozhovorů s některými účastníky. Součástí byly též společenské akce - party, koncerty atd. V rámci setkání jsme se sešli s prezidentem NSS, který byl jedním z garantů naší návštěvy v USA. Dalším z našich přátel zajišťujících pobyt je Emily D. Mobley, se kterou jsme zde také dali dohromady plán naší cesty po USA v návaznosti na další pozvání k jeskyňářině, či návštěvám firem zabývajících se výrobou speleomateriálu.

5.8. opouštíme "CONVENTION 89" a jedeme si odpočinout od společenských povinností do SMOKY MOUNTAINS a rezervace indiánů kmene CHEROKEE (stát SEVERNÍ KAROLINA). Zde absolvujeme návštěvu indiánského muzea a poznávání turistického byznysu města CHEROKEE. Vyrážíme též na jednodenní túru do "KOUROVÝCH HOR", kde jsme překvapeni na jedné straně poškozením hor exhalacemi, na druhé straně nedotknutelností hor turisty a zachovalou zvířenou (pozorujeme jeleny, medvěda). Další den se přesunujeme do města LAFAYETTE, kde navštěvujeme firmu PMI. Prohlížíme a fotografujeme provoz, hovoříme o výrobě lan a velkých tyrolských přemostění s člověkem z nejpovolnějších - LARRY "SMOKEY" CALDWELLEM. Následuje přesun do CARROLLTONU, abychom si prohlédli výrobu lan firmy BLUE WATER. Čeká nás mnohem srdečnější přístup majitele firmy DICKA NEWELLA, se kterým i poobědváme. Čas před obědem využíváme ovšem k exkurzi po provozu a obchodním oddělení. Klademe všeobecné otázky, dokumentujeme a odnášíme si ukázky výrobků. Podrobné výsledky obou návštěv budeme prezentovat po návratu ve zvláštní zprávě.

Dne 9.8. začíná naše velká a souvislá cesta po jeskyních a přírodních krásách USA.

Pořizujeme mikrobus FORD - ECONOLINE 100, který se stává na tři měsíce naším domovem a hlavně jedním velkým skladištěm.

Ve čtvrtek 10.8. dorážíme do města COOKEVILLE k profesoru zdejší univerzity Al Ogdenovi, který se ukáže být zaníceným jeskyňářem, dobrým hostitelem a výborným společníkem při našem následujícím týdnu jeskyňáření. Ještě před jeho příchodem domů zvládáme návštěvu jeskyně na VLČÍ ŘECE. Je to vodní jeskyně bez výzdoby, ale byla v Americe naší první a to nám ji bude připomínat. Hned druhý den jedeme na další vodní jeskyni CAPSHAN CAVE. Po převlečení u poměrně frekventované silnice (tudíž přivádíme v úžas spoustu domorodců), sestupujeme vstupním otvorem ve

strouze vedle silnice dolů. Procházíme pár desítek metrů nepřehledným terénem, načež nás zastavuje vodní tok. Po dlouhém rozmýšlení a hledání jiné cesty, zkoušíme jít po proudu. Končíme záhy po několika metrech plaváním. Obracíme se a brodíme se tedy proti proudu. Chodba se rozšiřuje, voda klesá. My máme možnost se tak projít několik set metrů překrásně meandrovitě se točícími tunely, které místy přechází ve velké domy. Místy odbočují suché chodby. Výzdobu, až na nepatrné výjimky, nanacházíme. Po cestě zpět fotografujeme.

Na povrch vystupujeme až pozdě odpoledne, lehce prochladli, takže vstup do další INDIÁNSKÉ JESKYNĚ hromadně zamítáme. Večer strávíme promítáním u Ogdena, který jsa profesionálním geologem, nám předkládá lahůdky v podobě diafrozitiv z Mexika, Aljašky, některých států USA, ale i leckteré věci z Evropy. Další den jdeme na naše první vertikály.

Sestupujeme do 15 m hluboké a 300 m dlouhé TAJEMNÉ JESKYNĚ s překrásnou výzdobou, kde hodně fotíme. Zjištujeme též, že tato jeskyně patří Al Ogdenovi, který ji zakoupil i s 10 akry půdy. Tady je možné vše. Na hranici tohoto zmíněného pozemku se nachází vstup do 20 metrů hluboké MORGANOVY ŠACHTY, kterou absolvujeme po obědě sportovně a v tréninkovém tempu. Povrch nám v této oblasti silně připomíná Slovenský kras (škrapy, porosty stromů). Jediný rozdíl zjištujeme v obrovském množství pazourků, které jsou častou příměsí zdejších vápenců CUMBER PIATA. Ve vertikálním jeskyňárení pokračujeme i následující den, kdy sestupujeme do 40 m hluboké MADEONSKÉ ŠACHTY, která nás upoutá svou výraznou modelaci. Po obědě přidáváme dalších 50 m v THUNDER PIT (opět bez výzdoby), ale ve slušném asi 20 m průřezu elipsovitého tvaru. Z hlediska našeho pobytu v COOKEVILLE pak byl důležitý 14. srpen.

V podvečer jedeme totiž s Al Ogdenem do jeskyně, která začíná asi 20 m plazením v korytě občasného ponoru, aby pokračovala 30 m překrásným úzkým meandrem, zakončeným 5 metrovým stupněm tvořeným silně labilní hmotou jílu a skály. Tady skončila před rokem Ogdenova objevná cesta. Dál bylo velké, krásné a silně lákavé neznámo. Překonáváme tento stupeň a postupujeme rozšiřujícím se meandrem dál, aby nás opět zastavil další 5 metrový schod, tentokrát v čistém vápenci. Vracíme se pro lano, stupeň vystrojujeme a sjíždíme k dalšímu 15 metrovému slanění, za kterým následuje prudký svah z nařízených balvanů, ústící do říční chodby o průřezu zhruba 2,5 m. Sem, z důvodů nedostatku karbidu a relativně nestálého počasí na povrchu, sestupují pouze 3 z nás. Ostatní čekají nad tímto stupněm a čas si krátí průzkumem různých oboček, které tvoří krásný labyrint. Mezi tím kluci dole projdou asi 60 m a od výrazného oblouku říční chodby se vrací. Následuje svižný výstup a spousta radosti na povrchu. Vždyť jsme postupili 200 metrů délky se zhruba 55 metry převýšením. Další den odpočíváme, počasí je silně nestálé, navíc nemáme karbid. Takže se s Al Ogdenem loučíme, přejeme mu další úspěchy v dnes už i naší jeskyni. Na oplátku jsme ujištěni, že se při registraci jeskyně objeví jméno Čech, aby připomínalo spoluobjevitele jeskyně.

Odjíždíme přes NASHVILLE (ráj country hudby) na MAMUTÍ JESKYNĚ.

SILICKO - GOMBASECKÝ JESKYNNÍ SYSTÉM

* speleopotápěcký objev *

(pokračování ze STALAGMITU 1-2/89)

Objevy v Silické Ľadnici, uskutečněné 6.2.88, podnítily aktivitu naší ZO ČSS 1-10 Speleo aquanaut k další činnosti na této lokalitě. Byla uskutečněna řada akcí dílčí jeskyně, kde jsme si ověřili nové techniky průzkumu, nové metody plánování a organizace průzkumných akcí při práci speleopotápců v suchých prostorách za sifonem.

Následující popis akcí má za cíl poskytnout přehled o metodách průzkumu užitých na této lokalitě k dosažení současných výsledků.

AKCE VE DNECH 17.3. - 20.3.1988

Tak jako pokaždé, když jedeme do Slovenského krasu, vyjíždíme z Prahy ve čtvrtek večer kolem 20. hodiny, abychom v pátek ráno, po celonoční jízdě, zastavili na silnici 2 km před obcí Silica. Je nás celkem sedm potápců. Transportujeme materiál po ledopádu na dno vstupní propasti Silické Ľadnice. K potápěckému sestupu se připravují dvojice Jirka Hovorka a Láďa Krejčí. Mají zá cil natáhnout telefonní dvojlinku a navázat spojení se základnou na platě. Po uskutečnění prvního telefonického spojení s prostorami za sifonem "Kufr" a oznámení vše v pořádku, proplouvá sifonem i druhá dvojice Stanislav Bílek a Václav Jansa. Po překonání sifonu je informována podpůrná skupina na platě o začátku plnění programu za sifonem. Ještě jednou je upřesněn čas návratu a obě skupiny se vydávají plnit své úkoly.

Jirka s Ládou nám pomáhají s transportem potápěckého vybavení. Korytem Černého potoka táhneme dva potápěcké komplety (kufry), každý asi s 35 kg potápěckého materiálu. Ponořujeme se do sifonu v prvním domu. Sifon se zdá na první pohled krátký a jednoduchý, avšak pod vodou nás čeká nepříjemné překvapení. Vstup do sifonu je v celé šířce přehrazen sintrovými hrázkami, které se nacházejí těsně pod hladinou a mají asi půlmetrové až metrové převýšení nad dnem sifonu. Praxe vypadá asi takto: Ohledávám rukama místo, kde bych se mohl protáhnout mezi skalním stropem a hrázkou a tam kam dostanu nohy, se sunu pod skálu. Výstup ze sifonu probíhá obdobně, pouze s tím rozdílem, že hledáme cestu k volné hladině. Namísto jednoho sifonu pak proplouváme celkem dva krátké sifony, mezi kterými je volná hladina, kde se můžeme domluvit s Jirkou a Ládou, kteří nás doprovází volnou částí jeskyně. Fyzicky nejnáročnější část průzkumu máme však teprve před sebou. Plazíme se polosifony korytem Černého potoka k nejzaššímu místu z minulé akce - "sifonu" na konci Hlinitého domu. Potápěcký materiál vláčíme, suneme, táhneme, smýkáme a strkáme vodou a bahinem. Ve vodě 8,5 stupňů Celsia studené jsme dokonale zahřátí a zpocení, abychom pak na dvoustém metru zjistili, že sifon z minulé akce je nyní vlastně polosifonem...

Zanecháváme potápěcký materiál na místě a vydáváme se dále po proudu potoka. Objevujeme velký řícený dóm "Karina", který nás ohromil svou výškou stropu 43 metrů nad hladinou Černého potoka. Severní chodbou sledujeme tok Černého potoka, který se stáčí k severu a často mizí mezi bloky skal a v nánosech jílu. Cesta se

stává namahavější. Často je nutné se plazit a překonávat zúžená místa. Polovina našeho časového limitu na průzkum je za námi. Odtokový polosifon byl pro tuto akci našim nejvzdálenějším bodem, kam jsme se dostali. Vracíme se stejnou trasou nazpátek, abychom si pak ještě jednou v prvním domu v již jednou překonaných sifonech připomněli, že cesta sifonem zpět nemusí být vždy jednodušší než cesta kupředu...

Zatím, co jsme byli na průzkumu po proudu Černého potoka, první skupina pokračovala v průzkumu suchých částí a pravostranného přítoku v prvním domu. Jirka společně s Ládou pořizovali cennou fotodokumentaci objevených prostor a mapovali.

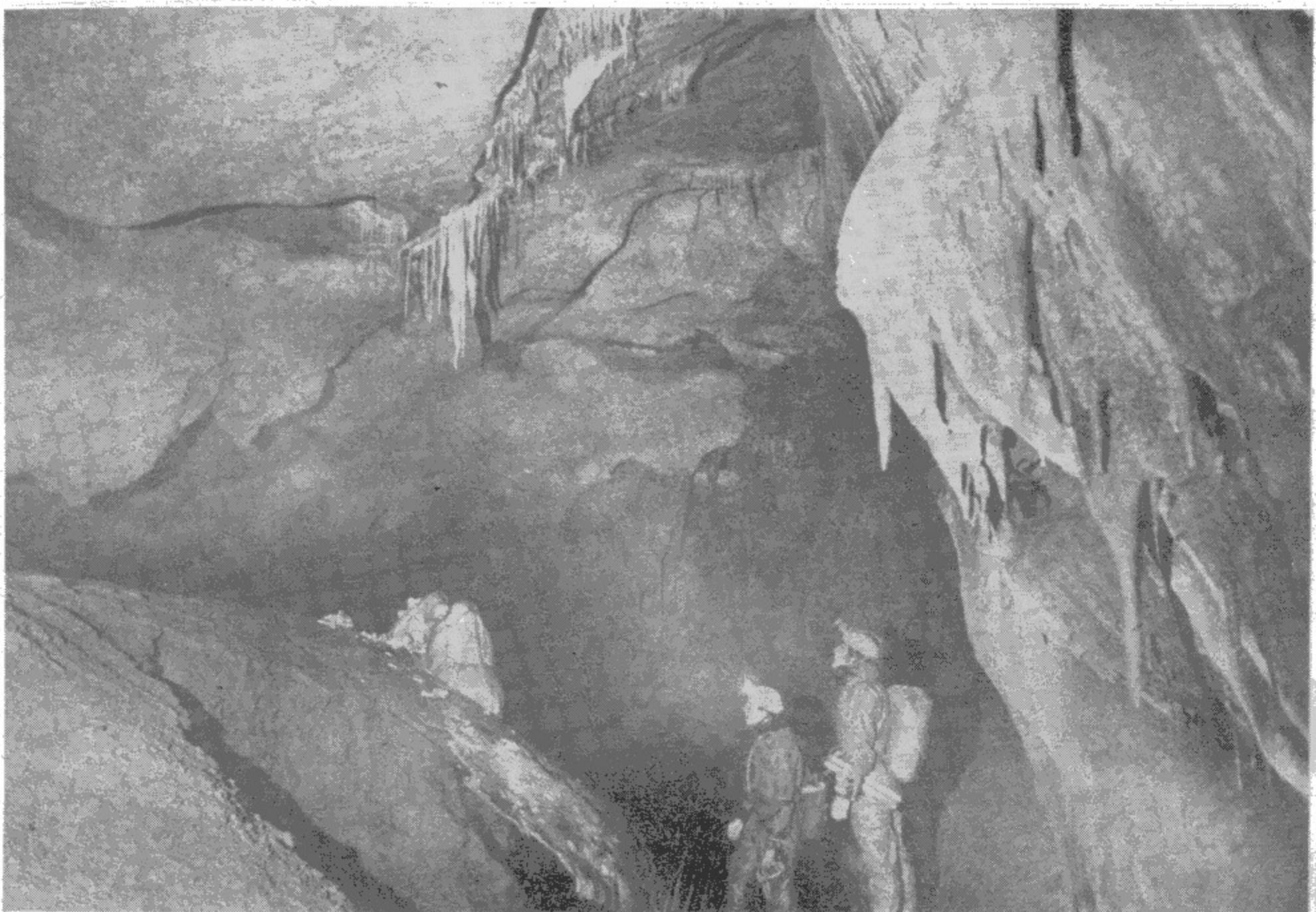
Po krátkém občerstvení se druhá dvojice vydala zpět do sifonu "Kufr", aby mohla být vystřídána třetí dvojicí ve složení Petr Černý a Luboš Voleman, kteří měli za úkol proplavit sifon "Kufr" a seznámit se s prostorami za sifonem. Akce končí v pozdních nočních hodinách. Unavení, ale spokojení objevitelé vykládají zážitky svým kamarádům a již se znovu plánuje příští akce, která opět povede skupinu nadšených potápců k průzkumu neznámých a dosud neobjevených prostor podzemního toku Černého potoka.

AKCE VE DNECH 6.5. - 9.5.1988

Tato akce je charakteristická snahou o co nejfektivnější využití času pobytu skupiny na dané lokalitě.

Jsou plánovány celkem dvě tříčlenné skupiny, které na sebe svým programem činnosti za sifonem vzájemně navazují. První trojice potápěčů, ve složení: Jirka Hovorka, Láďa Krejčí a Petr Černý, začíná s průzkumem a mapováním v místech, kde minule skončili s tím, že mají za úkol dospět k nejvzdálenějšímu bodu z minulé akce a zde pokračovat v průzkumu. Měří a mapují základní polygon, pořizují fotodokumentaci. Výška stropu v Karina domu je změřena pomocí balónků, které díky zapomnětlivosti musely při vlastní akci nahradit "pánské ochrany". Skupina pokračovala v průzkumu Karina domu, který svými impozantními rozměry překonal očekávání. Bylo jasné, že údělat si jen představu o této rozlehlé prostoře o značné výšce stropu, vertikální a horizontální členitosti dna, pokrytého řícenými bloky skal, ztěžujícími orientaci, nebude jednoduché a bude si vyžadovat zmapování při další akci. Skupina pokračovala dále směrem k severu, kde v průběhu fosilní chodby za odtokovým polosifonem objevila dóm U hříbku s překrásnou brčkovou výzdobou podél stěn. Dóm byl pojmenován podle charakteristického asi 2,5 m vysokého stalagmitu, nacházejícího se nápadně na skalním bloku ve střední části domu. Silně zahliněné dno je tvořené řícenými bloky skal o velikosti 5 - 10 m. Bahenní praskliny svědčí o dřívějším zaplavování domu. Na stěnách a jílových svazích je patrná povodňová úroveň. Dno je rozbrázděno trativody propadajícími se mezi bloky skal. Mezi těmito bloky skal je možné sestoupit ještě asi o 5 m pod úroveň domu, kde je však další postup znemožněn nízkými zahliněnými úzinami.

První skupina je hned po výstupu ze sifonu

40 m za sifonem "Stalaktit a sintrový povlak na hlinitém břehu" Foto: J. Hovorka

vystřídána druhou trojicí, s kterou se setkává na ledopádu ve 4 hodiny ráno. Po 18 hodinách náročné práce, z toho 12 hodin při vlastní průzkumné akci v 8,5 stupňů studené vodě, uléhají v klubové AVII ke spánku. Předané informace jsou cenným vodítkem pro druhou trojici, která nastupuje do sifonu a navazuje na dosažené výsledky průzkumu předcházející trojice.

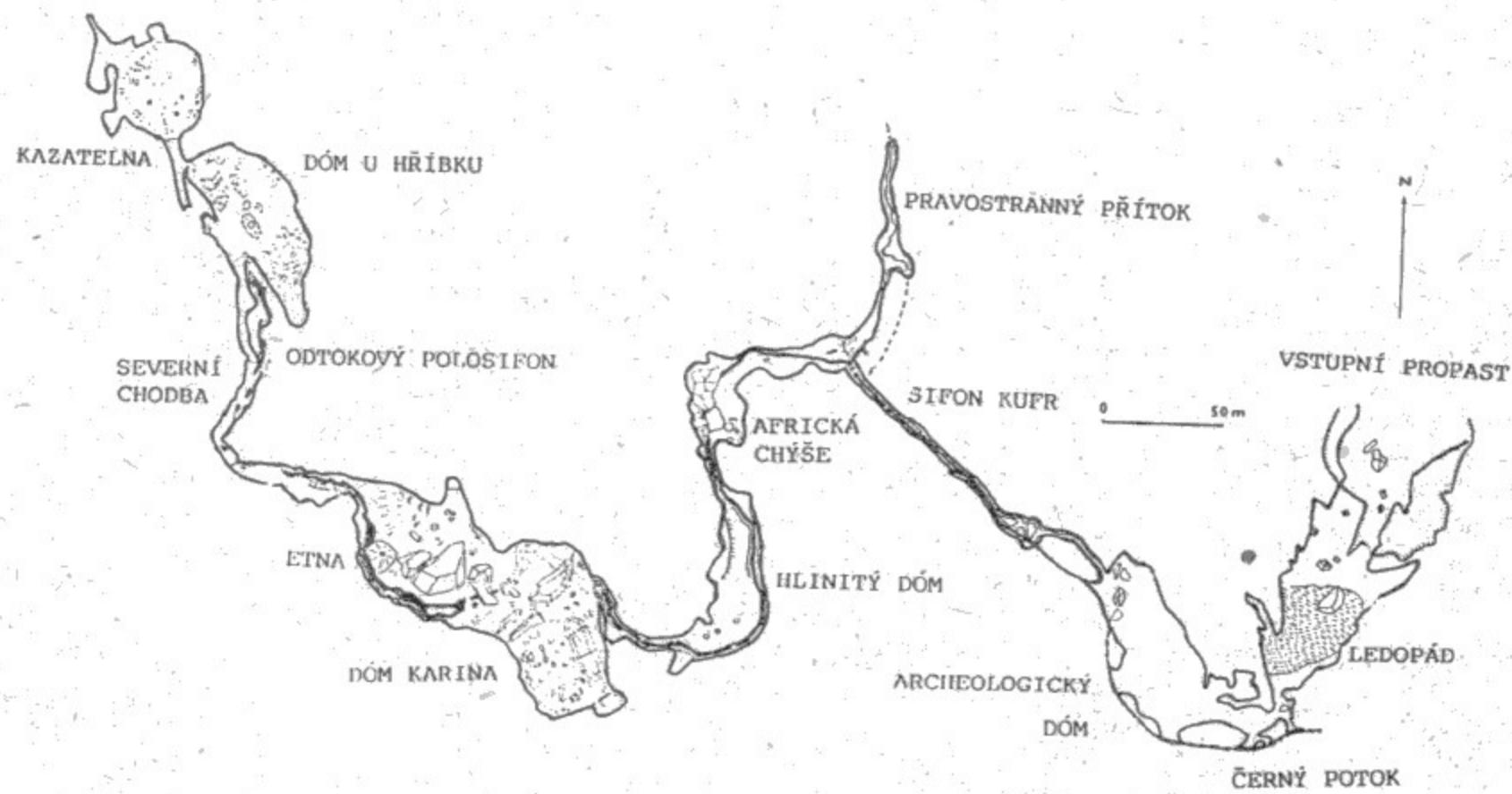
Skupina ve složení Václav Jansa, Stanislav Bílek a Petr Sochor prozkoumává přítokový sifon v prvním domu, kde se pro nízký, plochý polosifon dostává jen několik metrů daleko. Polosifon pokračuje nízkou plazivkou, jejíž výška se snižuje na 20 centimetrů nedávajících naději na postup vpřed bez předchozího prohloubení štěrkopískového dna polosifonu. Cílem druhé skupiny bylo vytipovat nejnadějnější místo pokračování jeskynní chodby a zde se pokusit o další postup. Výsledky předcházející skupiny byly negativní, ve smyslu nalezení volného pokračování chodby ve směru domu U hříbku. Ani druhá skupina nenalezla pokračování chodeb za domem U hříbku a po průzkumu jeho dna, tvořeného obrovskými řícenými bloky skal zajílovanými ve dně a bez viditelného pokračování do hloubky, kde se dříve pravděpodobně ponoroval tok Černého potoka, přesunula svou činnost do odtokového polosifonu. S velkým vypětím, kdy se Petr Sochor musel doslova prořezávat nožem jílovými nánosy, se podařilo dostat do pukliny, kterou v kaskádách pádala voda potoka o několik metrů níže. Podarilo se sledovat tok potoka ještě několik metrů do hloubky, ale přes úzké pukliny v zasutém polosifonu se prozatím nepodařilo dostat dál. Proudící voda zde nahromadila množství kamenů, mezi kterými se

propadá. O těžkosti při překonávání úzkých míst hovoří, že se přes kaskádu v odtokovém polosifonu dostali z tříčlenné skupiny pouze dva.

Akde končí v podvečerních hodinách transportem materiálu ven z jeskyně. Dosáhli jsme řady výborných výsledků, zůstává nám však mnoho nedořešených otázek. Kterým směrem soustředit své síly v postupu po proudu Černého potoka? Najdeme další pokračování podzemních prostor? Příští akce jistě přinese odpověď na celou řadu otázek, které si nyní klademe.

AKCE VE DNECH 19.1. - 22. 1. 1989

Jsme opět v Silické Ľadnici. Tentokrát se zaměřujeme na dokončení mapování objevených prostor a průzkum ve směru nejnadějnějšího pokračování – propadání se Černého potoka v odtokovém polosifonu. První trojice se vydává do sifonu "Kufr" ve složení Václav Jansa, Stanislav Bílek a Luboš Voleman. Jejich cílem je pokračovat v průzkumu z minulé akce. Minimální vodní stav v nízký průtok snížil hladinu Černého potoka ve vstupní části odtokového polosifonu o 1 metr a tak nám usnadnil jeho překonání. Situace v závěru odtokového polosifonu se však nezměnila, jen voda se zde úplně ztratila mezi zasintrovanými a zahliněnými kameny. V úzké, závěrečné plazivce jsme se snažili proházet kameny dál. Malý prostor a vydýchaný vzduch uspíšil naše rozhodnutí, že tudy cesta pro nás nevede. Úzké, nebezpečné, fyzicky víc jak náročné podmínky zabranují dalšímu efektivnímu průniku tímto směrem. Po krátkém

kém odpočinku a občerstvení pod "Vemenem" jsme se vydali na zpáteční cestu.

Druhá trojice měla za úkol doměření základního polygonu a zmapování zbývajících prostor. Vedle mapování, kdy tato trojice zanesla do svých poznámk víc než 1000 údajů, pořídila fotodokumentaci podzemních prostor a její výzdy. Velkým úspěchem této skupiny ve složení Jiří Hovorka, Láďa Krejčí a Petr Černý bylo objevení malé propasti, nacházející se v závěru domu U hříbku, ve směru pokračování fosilní chodby, za níž se v hloubce asi 7 - 10 metrů objevuje dno s nadějí dalšího pokračování. Pro tuto akci však nebylo počítáno s lezeckým materiálem a tak tato lákavá studna musí počkat na příští akci.

AKCE VE DNECH 17.3. - 20.3.1989

Navazujeme na výsledky průzkumu z předcházející akce a jako první trojice se vydávají na cestu za sifon Kufr potápěči Láďa Krejčí, Petr Černý a Petr Sochor. Speleoalpinistická výstroj doplňuje transportovaný materiál dopravovaný za sifon. Hlavním úkolem je pokračovat v průzkumu neznámých částí jeskynního systému. Úspěšným sestupem na dno propasti, která je vlastně částí staré chodby ve směru S-J se podařilo objevit další dóm s bohatou krápníkovou výzdobou, ze které nejnápadnějším krápníkovým tvarem je Kazatelna, charakteristického tvaru a "chrámové výšky". Dno domu tvořeného hlinitými sedimenty, je rozdeleno ve střední části vyschlým korytem, které svou orientací S-J odpovídá pokračování staré chodby. Výstup z malé propasti po klužkém, jílem obaleném lanu byl nejen prověřením kvality speleoalpinistického materiálu, ale i nervů a trpělivosti účastníků akce. První skupina dále prozkoumala celou řadu odboček, plazivek a dalších možných pokračování, ať již v novém domu, tak i domu U hříbku.

Souběžně s akcí za sifonem Kufr probíhal i

předběžný průzkum přítokového sifonu Černého potoka do Archeologického domu. Díky neprůlezné úzině v sifonu, založené na puklinové tektonice, se nepodařilo postoupit významně kupředu.

Další akce byla plánována jako noční expedice tří potápěčů, ale vzhledem ke zranění jednoho člena při transportu materiálu v suchých částech před sifonem, bylo od této akce upuštěno.

Druhý den ráno nastoupila do sifonu druhá skupina čtyř potápěčů, která měla za úkol mapování nově objevených prostor, včetně dokončení mapování nejnáročnějších partií Karina domu s převýšením 20 metrů nad hladinou Černého potoka. Ve dvojicích byla prováděna nezávislá měření polygonů, umožňující lepší kontrolu naměřených údajů s určením tolerance přesnosti. Vedle mapování prováděla skupina speleoalpinistický průzkum menších propastí na dně domu U hříbku a dalších možných pokračování, předaných od předcházející skupiny. Nejnáročnější se nyní jeví průzkum horních partií domů při stropu, kde velké sintrové desky uložené na jílových sedimentech sahají až ke stropu a vytvářejí zde labyrint nízkých prostor a plazivek. Neustálé plazení a překonávání překážek při průzkumu však nedává velkou šanci na dlouhou životnost našich potápěckých obleků.

Václav Jansa
ZO ČSS 1-10 Speleoquanaut

pokračování přineseme v příštím
čísle Stalagmitu

KSILSKÝ SKOP

■ Dne 17.9.1988 byl v Itálii založen mezinárodní horolezecký spolek Mountain Wilderness. Tento spolek si vzal za cíl všeobecnou ochranu středních a vysokých horstev v celém světě. Za svého předsedu si zvolil významného vulkanologa Harouna Tazieffa, známého svými speleologickými a vulkanologickými publikacemi vydanými i v Československu.

■ Největší jeskyní jižní části Moravského krasu je Ochozská jeskyně. Představuje podzemní povodňové řečiště Hostěnického potoka. Prostory dosahují celkové délky přes 1,5 km.

■ Nalezením přirozeného spojení mezi jeskyněmi Mammoth Cave a Flint Cave v USA, byla překročena magická cifra 500 km délky podzemních prostor. Prvé místo v délce jeskyně ve světovém žebříčku nemůže ohrozit ani případné nalezení propojení mezi jeskyněmi Optimistickou a Jezerní v SSSR.

■ V horách Matopos v Zimbabwe v rozrušených žulových skalách s četnými viklanovými věžemi, lze ve slújích nalézt četné a nádherné kresby Křovánků, vyznačující se pozoruhodně vyspělou technikou. Místy stěny pokrývají i neu-mělé kresby bantuských pastevců z pozdějšího data.

■ Velký dóm v amerických jeskyních Carlsbad Caverns je 91 m vysoký, 180 m široký a 1.220 m dlouhý. Tento obrovský dóm je též bohatě vyzdoben a jsou zde mimořádné mnohametrové stalagmity.

■ Večer 5.9.1838 se městečko Chamonix otrásalo slavnostními salvami a probíhaly zde mohutné oslavy na počest šlechtičny Henrietty d' Angeville, která se vracela z vrcholku Mont Blancu v doprovodu šesti horských vůdců a pěti nosičů. Tato čtyřicetiletá Pařížanka byla oslavována jako první žena, která pokročila Mont Blanc. Nosiči nesli na vrchol pro účastníky výstupu 24 kuřat,

18 lahví červeného a malý soudek bílého. I když se jednalo v té době o výkon na ženu mimořádný, nebyla na vrcholku jako prvá. O třicet let dříve na vrchol Mont Blancu vystoupila Marie Paradisová, služka z Chamonix, kterou doprovázela Jean Balmat - průvodce nad jiné povolaný - muž, který stanul na vrcholu jako první člověk.

■ Aragonský král Petr III. je pokládán za prvního solo-lezce, neboť r. 1280 údajně sám vystoupil na Mt. Canigou (2.787) v Pyrenejích.

■ K nejstarším dochovaným rudným dolům u nás a možná i ve světě, přístupném veřejnosti, patří důl Osel v Kutné Hoře. Zajímavostí tohoto dolu je i skutečnost, že v 15. století zde bylo dosaženo neuvěřitelné hloubky 600 metrů.

■ Opál z lokality Dubník na Slovensku byl považován, až do objevení ložiska opálu v Austrálii, za nejkrásnější na světě. V r. 1775 byl v Dubníku, v korytě potoka nalezen největší kus opálu. Jeho 600 gramů (tj. 3.000 karátů) znamenalo ocenění na 700.000,- dukátů. Stoly naleziště v Dubníku jsou již dlouho opuštěné a v jejich vodách se několikrát potápěli speleopotápěči.

■ Jeskyně Na Turoldu u Mikulova, představující nyní systém více než 1 km chodeb, byla objevana 27.10.1951. Je největší jeskyní tzv. Jižní moravského krasu.

■ V jednom z nejhledaných jeskynních systémů světa - v propasti Pierre St. Martin - se nachází ohromná jeskynní prostora, nazývaná Sál La Verna. Tento obrovský kruhovitý dóm má průměr 240 m a je 130 m vysoký.

■ Eliščina jeskyně ze systému Sloupsko-šošůvských jeskyní Moravského krasu byla osvětlena elektricky od roku 1880 jako první jeskyně u nás a pravděpodobně i ve světě.

■ Poblíž obce Sloup u České Lípy se v pískovcové skále nachází nejrozsáhlejší skalní hrad, jaký byl u nás vytesán do skály. Jeho vznik spadá do konce 13. století. Po zpustění jej využívali jako svůj útulek poustevníci.

■ Nejhlobější ležícím místem pod povrchem Československa je dno šachty č. 16 Uranových dolů Příbram. Nachází se 1.838,4 metrů pod povrchem.

■ Gombasecká jeskyně je od roku 1970 prvním jeskynním sanatorium pro léčbu chorob dýchacích cest. Napomáhá tomu především stálá teplota 9 stupňů Celsia, vysoká ionizace vzduchu, téměř stoprocentní vlhkost vzduchu, nepatrný obsah prachových částic a zvýšený výskyt oxidu uhličitého.

■ Turisté mohou absolvovat podzemní plavbu na loďkách v Punkevních jeskyních Moravského krasu a v jeskyni Domica ve Slovenském krasu.

■ Největší sopce kráter světa leží na severu Tanzanie a je jím pověstný Ngorongoro. Vyhasl již asi před čtvrt milionem let. Má plochu 310 km čtverečních a dnes je jeho dno pokryto pastvinami stejnojmenného národního parku.

■ Historicky první doložený sestup člověka na dno propasti Macocha je sestup Lazara Schoppera 25. května 1723. Prvý byl spuštěn po laně neznámý sedlák z Vilémovic, po něm následoval tehdy 25 let starý Lazar Schopper a třetím byl komorník Johann Zouhard. Další, v pořadí druhý sestup do Macochy se uskutečnil až o 25 let později po vedením známého učence Nagela a byl vlastně první výzkumnou výpravou do hlubin Macochy.

■ Sopka Etna, v řečtině pojmenovaná jako Ohnivá hora, se svými 3.308 m výšky je největší sopkou Evropy. Určitě patří mezi nejaktivnější na Zemi.

■ Na stránkách Stalagmitu lze tisknout reklamu.

INZERCE

STALAGMITU

V této rubrice můžete inzerovat prodej, koupi, nebo prováděné služby. Pro organizace a soukromé podnikatele otiskneme inzerci za poplatek. Inzerce sloužící osobní potřebě speleologů, horolezců a dalším našim čtenářům je bezplatná.

MEANDER

výroba pomůcek pro jeskyňáře
044-02 TURNIANSKÉ PODHRADIE

nabízí:

podkombinézy z TERMATEXU za 278,- Kčs (jedná se o jednodílné spodní prádlo z integrované pleteniny POP/BA s otvíráním na klasické zdrhovadlo prodloužené přes rozkrok až po dolní část zad. Rukávy a nohavice jsou na kolenu i loktech vyztužené a zakončené pružným úpletom.).

Izofólie - tepelněizolační metalizovaná PE fólie, určená pro jedno použití (Cena asi 18,- až 20,- Kčs za kus).

Objednávky lze zasílat individuálně nebo hromadně na adresu:

MEANDER
výroba pomůcek pre jaskyniarov, 044-02 TURNIANSKÉ PODHRADIE.....

GENTIANA

horolezecké a turistické potřeby
130 00 PRAHA 3, Řípská 18

nabízí nový typ našich lan "Panteon", výběr karabin a skob, úvazky, lezecký materiál v pestré výběru. Dále průvodce, mapy, časopisy (také časopis Stalagmit).

Všem našim speleologům, kteří zavítají do Vídne, doporučujeme navštívit obchod firmy

HOLLENDER + KITTEL

kde naleznete vše potřebné pro činnost v jeskyních. A navíc se zde domluvíte také česky.

Naleznete zde:

■ VŠE PRO JESKYNĚ

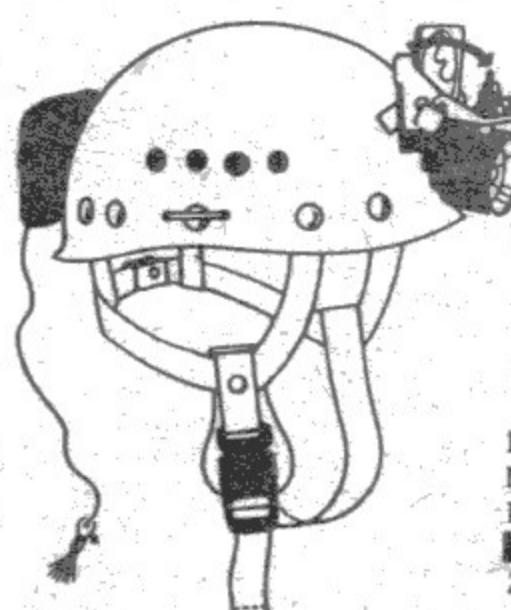
Osvětlení - Šplhadla - Slaňovací pomůcky - Expanzivní nýty SPIT - Karabiny - Lana - Oblečení

■ SPELEOLOGICKÝ MATERIÁL

Francie (firma Petzl, TSA)
Švýcarsko (firma Jumar, Mammut)
Rakousko (firma Stubai, Edelweiss)
USA (firma Gibbs, Estwing)
NSR (firma Edelrid)

■ KNIHY O JESKYNÍCH + MAPY

Mezinárodní literatura - Věda - Katastrální knihy - Speleologická technika - Plakáty.

NA POŽÁDÁNÍ KATALOGY SPELEO MATERIÁLU A KNIH ■ ZÁSILKY DO CIZINY ■ DÁRKOVÉ BALÍČKY ■ TISKOVINY ■ DODÁ NEJBЛИŽŠÍ ZAHRANIČNÍ FIRMA :

HOLLENDER + KITTEL

A - 1030 Wien, Rasumofskygasse 34/17 Tel.: (0222) 73 29 694

Prodejní doba:

Pondělí až čtvrtok 9 - 18 hod. V Pátek 9 - 12 hod.

GENTIANA má příznivou otevírací dobu:

PO, ÚT 8,30-12,00 a 13,30 -19,00
ST 8,30-12,00 a 13,30-20,00
ČT 8,30-12,00 a 12,30-19,00
PÁ 8,30-12,00 a 12,30-16,00

V příštím čísle přineseme další informace o výrobcích užívaných našimi čtenáři ve speleologii, horolezectví, ale i při pobytu v přírodě. Příjem inzerce v redakci STALAGMITU

HUMOR PRO STVĚGMIT

